

Motion till riksdagen 2024/25:1281

av Lars Engsund (M)

Använt kärnbränsle som energikälla

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över möjligheten att pausa byggnationen av slutförvar av använt kärnbränsle och en inkapslingsanläggning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ge Vattenfall AB i uppdrag att planera för utbyggnad av Clab och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Svensk Kärnbränslehantering, SKB, har bland annat i uppdrag att ta hand om det svenska använda kärnbränslet och förvara det tryggt och åtskilt från omgivningen under lång tid framöver. SKB ägs gemensamt av kärnkraftsföretagen i Sverige, dvs Vattenfall AB, E.ON Kärnkraft Sverige AB, OKG AB och Forsmarks Kraftgrupp AB.

SKB har utvecklat en metod, KBS3, som skall borga för detta. Regeringen godkände SKB:s tillståndsansökan för slutförvaret och inkapslingsanläggningen i januari 2022. Tillståndsärendet ligger nu för prövning hos Mark- och Miljödomstolen som ska fastställa villkor för anläggningarna. Strålsäkerhetsmyndigheten ska också besluta om tillståndsvillkor enligt kärntekniklagen.

Det använda kärnbränslet skall deponeras, med ett flertal barriärer mot utsläpp, långt ner i berggrunden i Forsmark. För närvarande mellanlagras allt använt kärnbränsle i stora bassänger på mellanlagret i Oskarshamn (CLAB).

Under de senaste åren har en omfattande forskning pågått i syfte att utveckla dagens kärnreakorteknik. Den sk fjärde generationens kärnreaktorer utvecklas för närvarande. Denna reaktortyp kan återanvända det använda kärnbränslet från konventionella kärnreaktorer, exempelvis det som idag mellanlagras på CLAB. Således finns idag ett kärnavfall som har högt energiinnehåll och som har potential att återanvändas. Detta innebär således att dagens kärnbränsleavfall kan utgöra en viktig framtida energikälla.

Fjärde generationens kärnreaktorer använder kärnbränslet betydligt effektivare än dagens konventionella kärnreaktorer. Det innebär bland annat att reaktortypen inte lämnar ifrån sig sk långlivade radioaktiva nuklider. Det innebär vidare att behovet av slutförvar av använt kärnbränsle reduceras med omkring en faktor 100, från ca 100 000 år till ca 1 000 år. En annan fördel är att kvaliteten på restprodukten från fjärde generationens kärnreaktor inte är tillräckligt bra för att exempelvis kunna användas för vapenframställning. Om och när den fjärde generationens kärnreaktorer kan tas i kommersiell stordrift skulle det kunna minska behovet av ytterligare uranbrytning i dagbrott och gruvor.

Sedan hösten 2022 har Sveriges regering arbetat med att ge förbättrade möjligheter och villkor för ny kärnkraft i Sverige. Både konventionella kärnreaktorer och sk små modulära reaktorer (SMR) kan komma att uppföras på fler platser än dagens tre möjliga, Forsmark, Ringhals och Oskarshamn.

Sammantaget kommer detta att ge en ny kravspecifikation till utformning och kapacitet till såväl ett slutförvar för använt kärnbränsle och ett mellanlager. Det planerade slutförvaret är dimensionerat för 12 000 ton och mellanlagret planeras att ge en utökad kapacitet till 11 000 ton. Båda dessa kapaciteter är baserade på befintlig kärnkraftsflotta. Ny kärnkraft i Sverige finns således inte med i beaktande för vare sig slutförvar eller mellanlager. SKB anger att minst 4–5 GW ny kärnkraft fordras för att skapa lönsamhet för ett utbyggt slutförvar.

Sverige kommer att behöva ett slutförvar för högaktivt avfall som inte enbart består av använt kärnbränsle. Emellertid så kan allt använt bränsle från de svenska kärnkraftverken sannolikt inte återanvändas, men det är endast en bråkdel av mängden bränsle. Med tanke på den begränsade mängd använt kärnbränsle som finns och som har använts under dryga 50 års drift av den svenska kärnkraftsflottan så är det angeläget att ta nya tekniker i beaktande, dels för att kunna återvinna energin och dels för att minska avfallets livslängd.

Mot bakgrund av detta anser jag att det är motiverat regeringen ska överväga att ge ägardirektiv till Vattenfall AB i syfte att verka för att pausa planerna på byggnation av slutförvaret för använt kärnbränsle i Forsmark samt byggnation av inkapslingsanläggningen i Oskarshamn samt att planera för en utbyggnad av CLAB för att matcha en framtida utbyggnad av svensk kärnkraft.

Lars Englund (M)